

Az egész ország szenzációja

MOLNÁR GYULA

SZŐRMEÁRUHÁZÁNAK

Alapítva 1900 Budapest, VII. Rákóczi-ut 22 szám Tel. J 425-98

karácsonyi vására

Női szőrmebundáim megbízhatóság, minőség
kiállítás tekintetében **felülmulhatatlanok!**

!!! OLCSÓ OCCASIO ÁRAIM VERSENYEN KIVÜL ÁLLNAK !!!

Nutriett-bunda tartós és izléses	220 P	Kid-bunda gyönyörű béléssel	275 P
Patagon-bunda kitűnő béléssel	190 P	Bueno báránybunda elsőrendű minőség	340 P
Brabanter-bunda elsőrangú kivitelben	170 P	Karakül-bunda szenzációs kivitel	380 P
Seal-bunda divatos és tartós	195 P	Vakond-bunda divatos és gyönyörű	500 P
Coboly vison-bunda remek béléssel	195 P	Mormota-bunda kiváló minőség	700 P
Seal elektrik-bunda gyönyörű kiállításban	230 P	Perzsaláb-bunda legelsőrendű, elegáns	750 P
Biberette-bunda rendkívül tartós	225 P	Shiras perzsabunda remek rendkívül tartós	800 P

Elegáns női- és leány-télikabátokat

az előrehaladott idény miatt mélyen leszállított
olcsó áron árusítom.

**Bundáim képesített
szűcsmesterem
műhelyeiben
készülnek**

**Bundák, télikabátok
vásárlásánál
legfontosabb a minőség
és a bizalom!**

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII. Rákóczi-ut 20.

Telefon: J. 429—97. Előfizetési ára
egész évre 20, félévre 10 P.

Frankl Adolf 100 pengője

A Mezey Ferenc siremlékére Frankl Adolf 100 pengőt adományozott. Megértjük az előkelő gesztust, de ezen siremlék felállítása a neologianak saját és kizárólagos kötelessége, így kívánja ezt az etika és Mezey Ferenc igazi emlékezete.

Mezey Ferenc sokoldalú tehetség volt. A Pesti Szentegylet neki köszönheti mai nagy jelentőségét. Korszakalkotó munkásságának gyümölcseit még a késői nemzedékek is élvezni fogják és azt is megérteném, ha a Szentegylet magának követelné a jogot, hogy Mezey Ferenc emlékét méltóan megörökítse.

De Mezey Ferenc nem elégedett meg a Szentegylet körüli munkásságával. Mint a Magyar Zsidó Szemle szerkesztője, mint a Rabbi seminarium vezére jelentős tényezője volt a neolog hitélet elmélyítésének, a magyar zsidó tudomány megizmosodásának.

De igazi munkaköre mégis az Országos Iroda. E téren providenciális férfiú. Egymaga többet tett a neolog zsidóság érdekében, mint egy egész nemzedék. Fő életcélja volt az unifikáció keresztülvitele és küzdelme az orthodoxiával szemben. Nagy stílusi készségével, ha szükségesnek látta tudott ő szirén hangokon is énekelni. Édesgette, babusgatta, csábitgatta az orthodoxokat, hogy egyesüljenek. De mikor ez nem sikerült, mert az orthodoxokban gerinces ellenfelekre talált, akik az autonómiájukhoz görcsösen ragaszkodtak, akkor támadta az orthodoxokat keményen és élesen. Évtizedeken át. Ebben merült ki élete nagy munkája.

Viszont az orthodoxok is. Majdnem minden munkájuk abban merült ki, hogy Mezey Ferenc munkásságát ellensúlyozzák. Ismertem még az orthodoxok első miniszteriumát, Reich Ignázt, Silberstein D. L. és Weisz Salamont. Nem egyszer voltam jelen, mikor összeültek tanácskozni országos ügyekben. Később Ullmann Izidor, Viador Weisz Dániel és Gábel Jakab ültek össze conventikulumban a tanácskozás tárgya mindig

Mezey Ferenc volt. Ő volt az egyedüli az igazi, a nagy ellenség. *C'est l'ennemis*. Mindig arról volt szó, hogy Mezey Ferenc diplomáciai sakkhuzását kell ellensúlyozni. Ezek a nagy orthodoxok nem kokettáltak a neológiával. Tudatában voltak annak, hogy az orthodoxokat a neológiától egy mély szakadék választja el, mely áthidalhatatlan. Még a német orthodoxok nagy vezére is Sámson Raphael Hirsch meghuzta a demarkacionális vonalat Zachariás Frankel szemben és megállapította, hogy az orthodoxia a neológiával sohasem tud megbékülni. A kettő nem fér össze. Így van ez most is és így lesz ez a jövőben is, örökkön-örökké. *In saecula saeculorum*.

Tény igaz az is, hogy a neologok nagy herosa Mezey Ferenc legutolsó idejében kereste az orthodoxok barátságát. Ennek azonban volt egy különös háttere. Mikor Léderer Sándor omnipotenciájában még az Országos Irodát is meg akarta kapartani Mezey Ferenc utolsó erőivel ez ellen küzdött és sikerrel küzdött. Ez volt a harcos Mezey Ferencnek a legnehezebb küzdelme. Az ellentáborral szemben fölényesen küzdött, de mikor belső hívek ellen kellett csatázni, ez nehezebbre esett, féltette a nagy munkát, melynek életét szentelte. És mint igazi diplomata a belső küzdelem idejére fegyverszünetet kötött a külellenséggel. Erre az időre eshetett, hogy az orthodoxia vezetői megismerték közélről, Mezey Ferencben a nemes ellenfelet és ma ők is akarnak áldozni nagy emlékének.

Csak hogy Mezey Ferenc emlékét nem szabad felállítani másból, mint kizárólag neolog pénzből, így kívánja ezt meg a Mezey Ferenc iránti kegyelet.

1868-iki országos kongresszuson a nagyváradi hiköztség egyik képviselője Frankl Löb volt. Frankl Löb érdemes unokájától, Frankl Adolftól kérdelem, mit szólna Silberstein Dávid Löb a néhai váczi pap, ha megtudná, hogy ő hozzájárul a Mezey Ferenc siremlékéhez. Miért invokálom én pont a váczi papot? Mert Frankl Adolf ur ép úgy tudja, mint én, hogy Silberstein Dávid Löb egy zseniális öserő volt, akit az ezeréves zsidó martiromság nem tört meg és hogy ő époly inkarnációja volt a gerinces orthodoxyának, mint amilyen gerinces neolog volt Mezey Ferenc. Ezek herosok voltak mindegyik a maga nemében, kiket a mai nemzedék alig tud méltányolni.

Én megértem a kulturált Frankl Adolf előkelő gesztusát, mellyel a nagy ellenfélnek is meg akarja adni a teljes katonai pompát. Csak a formát kifogásolom. Én úgy találnám helyesnek, ha Frankl Adolf elhelyezne egy plakettet vagy egy bronzkoszorút Mezey Ferenc siremlékére a következő felirattal.

„A puritán jellemű, nemes fegyverekkel küzdő nagy ellenfélnek tisztelettel és megbecsüléssel a magyar orthodox zsidóság nevében Frankl Adolf.”

Miért vagyok zsidó?

Pourquoi je suis juif ?

Legutóbbi számunkban kezdtük közölni, a kiváló francia zsidó írónak, Edmond Fleg-nek „Miért vagyok zsidó” című, nagy feltűnést keltő művét. A kiváló író ebben a művében azt a lelki folyamatot festi le, mikép távolodik el egy vallásos zsidó miliőben nevelkedett, modern ifju zsidó a zsidóságtól s mikép tér aztán vissza annál bensőségesebb szeretettel Izraelhez. Első közleményünkben Fleg, sugaras képekkel írta le a vallásos zsidó családi életet és markáns vonásokkal festette le azokat a hibákat, mulasztásokat és sajnálatos igaz körülményeket is, melyek a helytelen nevelés, a nemzsidó környezet befolyása és idegen példák csábító hatása alatt, a zsenge gyermeklelket mind idegenebbé teszik vallása és népe iránt. Ebben a fejezetben Fleg még nagyobb mértékben, leplezetlen őszinteséggel tárja fel előttünk eltávolodásának egyes fázisait, hogy aztán a következő fejezetben, — melynek „Vissza Izraelhez!” címet adta az író — annál melegebb, megnyugtatóbb és zsidó szívvvel fűtött szavakban kalauzoljon végig bennünket az igazi megismerés, virágos, madárdaloz utjain... , vissza az ősi, zsidó mezőkre.

A szerk.

Tizennégyéves koromban kissé megerőltettem magam. Akkori legjobb barátom és iskolatársam (ma református lelkész és teológiai tanár), vidéken lakott. Friss levegőre volt szükségem s az ő anyja hajlandó volt engem magához venni. Zongoráztam. A zene iránti szeretetem miatt meghívást kaptam egy szomszédos családhoz, ahol csakhamar mindennapos vendég lettem. A vendéglátó házat, egy öreg hölgy, a leányai és három fia lakták, ketten közülük már felnöttek voltak. Mint hires írónak özvegye személyesen ismerte „Taine urat”, „Renan urat”, sokat utazott Itáliában és elbeszéléseit gazdag uti emlékekkel tarkította. Szüleim házában respektussal viseltettek a szellemi kultúra iránt, itt bizalmas lábon álltak velem.

A vidéki házból nagy mezőségre nyílt kilátás, mely a Rhone meredek partján terült el. Öreg barátnőm tanított meg látni a természetet, melyet nekem azelőtt senki meg nem mutatott. A felhők és a fény változásának játéka, élmények voltak számára és azok lettek az én számomra is.

Nem tudtam pontosan megkülönböztetni mi volt új nekem ebben a családi életben. Itt egy másfajta harmonia uralkodott, mint amelyet én ismertem. És különös: bármily terhes volt számomra mindama vallásos ceremonia, mely otthon napoknak, hetek-

nek, hónapoknak, éveknek ritmusát adta, mégsem tudtam az életet elképzelni nélkülök. Itt nem voltak konyhai előírások, nem voltak igényteljes ceremóniák, nyomasztó tilalmak. Vasárnap elmentünk a prédikációhoz és ez volt minden.

S mily függetlenek voltak itt, anya, nővérek, fivérek és mily biztos fellépésűek! Az a patriarchális együttérzés, mely nálunk uralkodott az efajta függetlenséget nem tudta volna elfogadni. S én is sötéten éreztem ellenszegülésemet vele szemben.

Azóta megértettem azt, ami akkor végbement bennem. Genfben, ahol születtem a társadalmi osztályok szigoruan elzárkóztak egymástól, én ténylegesen csak a zsidók életében vettem részt. A mi gettónk, nem volt láncokkal ellátva és mégis gettó volt az. Ez volt az első eset, hogy elhagytam a gettót. Friss levegőt szittam, szabad eget láttam, a fejem fölött és érzelmem nemcsak a zsidó családok szokásai alól emancipálta magát, de magától a zsidó családtól is.

A következő tél alatt egy könyv, még jobban elszakított a zsidóságtól. Ez a könyv: az Evangelium volt. Nem barátaim voltak azok, akik ehhez az aggasztó felfedezéshez hozzásegítettek. Gyöngédségük nem is engedte volna ezt meg nekik. Én azonban, akinek érdeklődését az Ótestamentum iránt senkinek sem sikerült felkelteni, szerettem volna ismerni azt a Jézust, kiről vasárnaponként a templomban prédikálni hallottam. Még most is látom a tér vén fái alatt a könyvkereskedő kirakatát, aki nekem néhány fillérért ennek a felfedezésnek minden kinját eladta. Még most is hallok szívem sikolyát a mellemben, mikor a legnagyobb titokban, az örök lapokat olvasni kezdtem. Én voltam a pásztor a jászol mellett, én voltam a tiberiásparti halász, én mentem a bénákkal, a vakokkal én láttam meg ismét a napvilágot. Lázár feltámadása az enyém volt, a Miatyánk az én imádságom, a hegyibeszéd az én prédikációm, a keresztkinhalála, az én kinhalálom. De szenvedéseim utjának végén nem mondtam Krisztussal: „bocsáss meg nekik, hiszen nem tudják, mit cselekszenek”... Nem, világosan emlékszem, hogy borzongva és a fajtám miatti szégyenkezésben magam is keresztfeszítve, egyedül és kicsinyen felkiáltottam a szobámban: „zsidócsőcselék! zsidócsőcselék!”

Azóta már megrevidiáltam a Jézus-pörben ítéletemet: te, remélem többet fogsz tudni nálam és azt a fájdalmat, amit egész fajtád vádolásával okozol magadnak, — ez volt életem első fájdalma — nem fogod megismerni.

És mégis meg kellett történnie, hogy imáim Istene (az egyetlen és legdrágább ajándék, mely nekem Izraelből megmaradt) az az Isten, kit én fagyosan már csak a „Jónak” neveztem s aki ennek dacára oly elevenül élt bennem, hogy mint egy eleven lényhez fordultam hozzá, meg kellett történnie, hogy még ez az Isten is elhagyja szívemet. . . .

Ez pedig a következő évben történt, a legbanálisabb módon. Filozófus akartam lenni s minthogy Genfben nem volt bölcsészeti oktatás, minden utmutatás nélkül nekivágtam egy kalandos könyv ezer oldalának: „Válogatott művek... A nagy tanok... A nagy gondolkozók...” Tudni akartam végre!

Sietve nyitottam ki a könyvet...! Mindenekelőtt a vallást!... Hogyan, ennyit gondolkoztak Isten fölött és ennyi ellentmondó dolgot találtak ki róla?!

Egyetlen szót sem találtam Izrael Istenéről: ő tehát jelentéktelen? De megtudtam, hogy egy bizonyos Protagoras szerint, nem tudhatjuk egészen bizonyosan, hogy léteznek-e istenek, avagy sem, egy bizonyos Kritias szerint pedig az istenek nem egyebek, mint egy előrelátó és álnok törvényhozó kitalálásai. Mondták nekem, hogy Sokrates az erkölcsi istent nyilatkoztatta ki, a „civilizált népek” istenét. Aristoteles a „tisza ténnyel” azonosította őt, a stoikusok összekeverték egységét az universum egységével, és Plotin hármasegységet csinált belőle... Mit higyjek!?... Kit kövessék!?... Szinte meg voltam dermedve.

Végül, Auguste Comte pozitivizmusa bizonyosságot hozott.

Nincs egyéb vallás, mint az emberiség vallása: az ítélet elvégeztetett. A nagy semminek, ennél a felfedezésénél, bensőmnek egy igen nagy része megsemmisült. Magamnak is meg kellett volna semmisülnöm, de nem így történt.

Büszkélkedtem abban, hogy filozofus vagyok és átkozhatom magamban a tévelygőt. Az éjszakai Istennel folytatott beszélgetéseim hangja megváltozott. A „Mutasd meg magad, ha vagy...” melyet egykor oly aggodalommal kiáltott a szívem, nem volt ima többé, hanem követelés. Dacoltam ezzel az Istennel, káromoltam őt. Nem akartam többé szólásra bírni azt, aki nincs és elfordultam hallgatagságától.

Bármily messze távolodtam ekkor zsidóságomtól, meg volt írva, hogy még távolabb kerüljek tőle. Párisban fejeztem be gimnáziumi tanulmányaimat, beiratkoztam a Sorbonnera, felvettek az École Normale-re. Mind ennek, eszemre kellett volna téríteni engem, de az ellenkezője történt. Akkori lényem iránt, szeretnék most, minden szigorúságom dacára is, némi ironikus elnézéssel viselkedni, de meg kell neked vallanom, hogy huszas éveimben az önhittség olyan fokára jutottam el, amelyről sajnos bizonyos események folytán ismét le kellett szállanom. Nehány pajtásom, kik kijelentésük szerint, az én „charme”-omnak hatása alatt álltak s amit magam is szívesen elhittem, azzal szórakoztak, hogy egész kis udvart alakítottak körülöttem, melynek alázatosságát gunyolódással enyhítették. Az „esztétáknak” nevezték bennünket és úgy tűnik fel nekem, hogy nem ok nélkül.

Anatole France és Renan felé fordult érdeklődésem és dilet-táns szofizmusomat ennek a két mesternek tiszta forrásából tápláltam. Mert mindnyájan dilettánsok voltunk!

Nem kellett az életet komolyan venni, az ember azt se tudhatja, hogy létezik-e valójában. A durva bizonyosságokat csak a közönséges emberek számára találták ki. A társadalom nem képviselt olyan értéket, hogy érdemesnek tartottuk volna leereszkedni hozzá. Mit jelenthettek a magunkfajta kifinomult szellemek számára, olyan csekélységek, mint „örök alaptétel”, „emberi és polgári jogok”, pártok és államformák harcai?! Maga az erkölcs is nehézkesnek tűnt fel. A Jó és Rossz fogalmából már kinőttünk.

Csak a művészet jöhetett egyedül tekintetbe. Nem csupán a szavak, hangok, formák és színek művészete, mely hozzáférhető volt minden alárendelt kétlábú számára is, ki könyvet olvasott, koncertre járt és muzeumokat látogatott — hanem az a művészet, hogy benső életünk egy-egy pillanatából, olyan művet teremtsünk, mely figyelemre érdemes.

Főténykedésem tehát abban állott, hogy magamat csodáltam. S minthogy benső pillanataimnak állandó megindultságában rendkívül szegényesnek tűnt volna fel előttem, hogy csupán egyetlen egy alakot csodáljak magamban, legalább ötféle alakot különböztettem meg önmagamban, melyek közül mindegyik egy-egy barátommal állt vonatkozásban; így ott volt bennem egy Des Grieux, akit egy Tiberge untatott, egy Pylades, egy mindig elkeseredett Oresztesz, egy modern Sokrates, egy ironikus, ki a dolgok árnyékával zsonglörözött és egy romantikus, kinek exaltált dühöngései a zongorán tombolták ki magukat.

Élhetett-e veszély nélkül egy ilyen sokoldalú lény ezen az alacsonyrendű világon?! Nem kellett-e az élet korlátjai közé zárva elsatnyulnia? Meg volt hagyva, ennek megelőzése. Sokrates barátom, akinek nadragulyájából oly bőven táplálkoztam, végre is egy kis üveg mérget hozott nekem, melyet a Gondviselés, ha nem tiltott volna tiszta vizzel, te — meg nem született unokám — sohase jutottál volna nagyapádhoz!

Ne hidd gyermekem, hogy csupán azért hozom napvilágra ismét a multat, hogy emlékezéseimet felfrissítsem. Ha van a zsidóságnak erénye — vagy hibája — melyet vele szemben általánosítani lehet, ugy ez a zsidók szeretete e világ iránt. Lehet idealista, lehet materialista, — a zsidó mindig szorosán össze van forrva az élettel, akár azért, hogy kihasználja azt, akár azért, hogy meg-nemesítse. Az életről való időelőtti lemondás, szemlélődés, tétlenség, halál, nem zsidók számára kitalált valami. Családom törvényeit, szokásait elhagytam. Előobtam magamtól Istenét. Fajtámnak mély szózata hallgatott tehát bennem.

Vissza Izraelhez

Igy álltak a dolgok bennem, midőn 1894-ben kiderült, hogy Dreyfus kapitányt, kit mint hazaárulót az Ördögszigetre száműzték, ártatlanul itélték el, egyedül annál az oknál fogva, hogy zsidó volt. Az eset kezdetben érdektelennek, egy szimpla ujsághirnek tűnt fel előttem, mely nem zavarhatta meg elmerültségemet. Azonkívül, ha időt vettem volna magamnak ahhoz, hogy utánagondoljak a dolgoknak, kevésbé valószínűnek látszott volna előttem az, hogy: hét katonatiszt, pusztá előítéletből börtönbe juttassa egyik társát. Nem, ez agyrémnek látszott!

Az elítélt érdekében közben mozgalom indult meg az országban, tanárain némelyike érdeklődött a dolog iránt, hamarosan párthivek támadtak a kollegáim között is s így bármennyire elszakadt voltam is mindentől, ami földi, hamarosan le kellett szállnom piedesztálomról az ügy kedvéért. Volt egy intim barátom, ki nem tartozott az Ecole Normale-beli kollegák közé. A gimnázium felső osztályaiban ismertük meg egymást és hamarosan barátság támadt közöttünk, mely még mai napig is tart. Az a mély érzelem, mely bennünket összekötött, viszonyunknak mély lelkeséget kölcsönzött. Büszke voltam rá, hogy barátságunknak ezt a lelkes jellegét mindenkor megőriztem. Mindenképen meg akartam őrizni a kölcsönös szivességek gyakorlásától, mely szememben az érzelem aprópénzét jelentette, éppugy, mint az intimitásnak attól a banális kifejezésétől, mely titkok kicserélésében nyilvánkozik meg. Végre is, azonban lelkünk szoros közösségét egy bizonyos elfogódottság zavarta meg. A Dreyfus-afférben véltem ennek az elfogódottságnak okát megtalálni.

Barátom olyan miliőben nevelkedett, melytől minden reakciós, sőt konzervatív tendencia idegen volt, érzékeny lélek, de érzékenysége, minden romantika nélkül való; Maurice Barres hanyag forradalmár lényének erős befolyása alatt álló, rendkívüli s nálamnál sokkalta logikusabb intelligencia — ez volt ő. Nevezzük egyszerűség kedvéért a „Logikusnak”. Ő levonta az összes konzekvenciákat nihilizmusunkból. Szabad és becsületes lélek, aki felszabadította magát az összes filozofiai illúziók alól, a szociális bálványokat ledöntötte s még a haza eszméje sem kerülhette ki kritikáját.

Föltétlen skepticimusa, kezdetben sokkal valószínűbbnek találta Dreyfus ártatlanságát, mint én, de midőn az egyik leleplezés a másik után, engem mind közelebb vitt ehhez a hipotézishez, legnagyobb csodálatomra azt tapasztaltam, hogy ugyanilyen mértékben távolodik el az ő véleménye, az ellenkező irányba.

(folytatjuk.)

Zimmerbaum Pinkász a Rombach utcában

Aktuális lett a rabbi kérdés a *Rombach* utcában és az ádáz választási harcok máris előrevetik árnyékukat. A hivek óriási többsége *dr. Weisz Miksát* óhajtja lelkipásztorának, ezzel szemben, a „vissza” jelszót ropogtatók tudni sem akarnak arról, hogy az immár félszázados tisztes multtal rendelkező rabbiképző intézet neveltje kerüljön a Rombach-templom papi székébe. Ezek az urak azonban elfelejtik azt, hogy aki elfogad a pesti zsidó hitközségtől rabbi-kinevezést az már *ab ovo* nem felel meg az igazi „vissza” jelszavának.

Egyébként nagyon nehéz megállapítani, hogy hol van a megállás a „vissza” utján. Figyelmébe ajánlhatunk ez ügyben mindenkinek egy nagyon jellemző kis történetet, mely évtizedekkel ezelőtt Nagyváradon esett meg.

Váradon ugyanis, annakidején az akkori helyi „visszázók” a bevándorolt *chaszideusok*, még a híres *Fuchs Mór*, ortodox rabbi konzervativizmusával sem voltak megelégedve és addig mentek vissza keletre, míg sikerült nekik Galiciában kikötni és onnan hozni segéd-rabbít *Zimmerbaum Pinkász* személyében. *Zimmerbaum* talmudi tudása ugyan valóban olyan fenomenális volt, hogy kikényszerített minden elismerést és *Fuchs Mórral* szemben az az előnye is megvolt, hogy *Zimmerbaum Pinkász*, se írni, se olvasni nem tudott.

Vigyázzanak a *Rombach*-utcai „visszázók”, hogy a váradi esethez hasonlóan, *tulbuzgó konzervativizmusukban* ők is vissza ne jussanak az — *analfabétizmus*hoz. Mert a 100%-os konzervativizmus szempontjából valóban *Zimmerbaum Pinkász* az ideál, de ez az ideál *harminc évvel ezelőtt*, Váradon is kényelmetlennek bizonyult, hát még *harminc év után* — *Pesten!*

Stein Lajos estélye Apponyi Albert tiszteletére.

Annak idején a *Szombat* adott hirt arról elsőnek, hogy *Apponyi Albert* berlini útja alkalmával, a magyar származású kiváló zsidó professzor, *Stein Lajos* vendége volt. *Stein Lajos* *Apponyi* tiszteletére *Lützow-uferi* palotájában fényes estélyt is adott, melyről a „*Diplomatisches Bulletin*” című diplomáciai könyvben emlékeznek meg:

„Professzor Ludwig Stein és neje tegnap délután teát adott gróf Apponyi Albert tiszteletére, mely nemcsak társadalmi, de elsőrendű diplomáciai esemény volt. Az ünnepeken kívül részt vettek azon, csaknem az összes európai nagyhatalmak diplomáciai képviselői (a házasemberek feleségeikkel) élükön Monsignore Pacelli pápai nunciussal, az angol követ: sir Horace Rumbold, a francia követ: de Margerie, a spanyol követ: Espinoza de los Monteros: sőt a kínai követ is megjelent, feleségével együtt.

Német részről ott volt: Stressemann miniszter neje, Weizmann államtitkár, von Seeckt tábornok, Cáró titkos tanácsos, prof. Julius Wolff, Walter Blrehm, a kiváló író, von Siemensné és sok más.

Élénk társalgás hallatszott minden sarokból. Itt a pápai nuncius merült élénk diskurzusba de Margerie-vel, ott gróf Apponyi, sir Rumbolddal vitatkozott. Érdekes kép volt, a pápai követ magas, karcsu alakja, az előkelő Apponyi mellett.

Minden résztvevő egy rendkívül érdekes délutánnal gazdagodott.”

Olvasom, . . . ; **nem olvasom ...!**

OLVASOM

....., hogy Léderer Sándor siremlékének felavatásán Hajdu Marcel nagy beszédet mondott. A beszédből természetesen nem hiányzott a hit elmélyítéséről szóló divatos formula sem. Különösen ki volt emelve azonban abban a beszédben a siremléken lévő két templomoszlop, melyekről csak annyi megjegyezni válnom van, hogy: a zsidóság 2000 év óta nem használja szimbolumnak ezeket az oszlopokat. Viszont a szabadkőművesség a maga részére sajátította ki azokat, úgy, hogy a két oszlopnak Léderer siremlékén való hangsúlyozása nem annyira zsidó, mint inkább sza-

badkőműves szimbolumként hat. Ami pedig a beszédnek azt a részét illeti, ahol a sechiná-ról, — az isteni glóriáról — tétetett említés, nem hallgathatom el, hogy mi bűnös nemzedék nem vagyunk méltók arra, hogy a sechinát bármilyen vonatkozásban ajkunkra vegyük.

Másrészről viszont, meg kell vallanom, hogy sok mindent nélkülöztem abban a beszédben, aminek elmondása pedig kétségtelenül érdekes lett volna. Nélkülöztem abban a beszédben a Léderer Sándornak legnagyobb dicséretét, hogy a régi korszak legérzékenyebb támadási felületét, mely miatt Léderer Sándor élete végéig pergőtüz alatt állott, most halála után az új

korszaknak sikerült teljesen tisztára mosni. Még ellenségei is elismerték Léderer Sándornak nagy egyéniségét, hozzáértését, munkakedvét és munkakészségét, de minduntalan felhangzott ellene a vád, az u. n. „reprezentációs költségek” nagy tételei miatt. Ma viszont, mikor az új hitközségi rezsimben kénytelenek vagyunk nélkülözni Léderer Sándor nagy egyéniségét, — viszont annyi új állást kreáltak, hogy az új állások betöltőinek fizetése sokszorosan felülmulja azt az összeget, amely Lederer Sándornak oly sokat emlegetett és oly sokszor felhánytorgatott „reprezentációs költségeit” tette ki. És ne gondolja senki, hogy ezek az újonan kreált állások holmi szinekurák, mert a kinevezett uraknak igazán súlyos gondjaik vannak, hogy munkásságukat mint „hézagpótlót” tudják feltüntetni. „Ut aliquid fecisse videtur.”

OLVASOM

..., hogy K a s z a b Aladár leibzsumálja, fellapozza az egykor csaknem érbevéselt híres programbeszédet és elérkezettnek látja az időt a nagy kérdés felvetésére: „mánistáno”, miben is különbözik a Kaszab-éra a Léderer-rezsimtől?! Én kissé korainak találok ezt, hiszen aránylag még nem mult el oly hosszú idő a Kaszab-éra uralomrajutása óta, hogy végleges megállapításokat lehesse leszögezni vele szemben. Azt azonban, mint pozitívumot már most leszögezhetem, hogy az új uralomnak sikerült két oly kiváló és áldozatokra mindig kész embert, mint Ledermann Mór és Eisenmann Gyula — hogy úgy mondjam — „eltanácsolni”, sikerült továbbá Dési Gézát is oly alaposan kikapcsolniok, hogy az ő tehetsé-

ges közreműködését is teljesen nélkülöznünk kell a hitközségi életben. Hogy ennek a három embernek „eltanácsolása” a Kaszab-érának tartozik-vagy követel-lapjára könyvelendő-e ahhoz, úgy hiszem nem kell hites könyvszakértő véleményét kikérni.

OLVASOM

..., hogy az „intermitálás” törvénye alapján, most nem a VIII., hanem kivételesen a IX. kerületben ünnepeltek. Az elnök ur igazán engedélyezhetne nekünk, szegény ujságolvasó halandóknak egy kis munkaszünetet, hogy ne legyünk kénytelenek napról-napra újabb ünneplésről olvasni. Szerencsére ez esetben nem volt se arckép leleplezés, se szoborleleplezés, s így nem történt komolyabb baj, azonban a szakadatlan ünneplésekből a be nem avatott, még azt a hitet meríti magának, hogy közviszonyaink ragyogó állása folytán — „nem élhetünk muzsikaszó nélkül”... Elvégre ez sem új a nap alatt, hiszen a régi kehilla-életben is rendeztek vacsorákat, de — mikor?! — ha a tudósok egy talmudtraktátust befejezték. Ilyenkor u. n. szijum-vacsorákat rendeztek és azokon a szijumokon nem voltak pohárköszöntők, nem voltak egymástünneplő felszólalások, hanem igenis voltak disszertációk, melyekkel továbbfejlesztették a tudományokat és voltak ünneplő ódák, azok azonban a Tórát ünnepelték, a mi körülhordozható Partenonunkat, a mi Huszonnégykönyvünket, a mai kultúrának alapkövét. A nagyok épülésére és az ifjuság serkentésére.

OLVASOM

....., H a r t s t e i n Lajos nyilatkozatát, mely felállítja mint postulátumot „hogy a neolog

templomokból hordják ki az orgonát, a női karzatokat másként rendezzék be, a seminariumot, mely filologusokat nevel, nem papokat, zárják be.” Kijelenti továbbá, „hogy ugyancsak, akik a Schulchan Aruchra hivatkoznak lábbal tiporják a hivatolt codexét”. Ugyanezt mondotta a „Szombat” elindulásakor és hogy a neologianak végre is ki kell futnia saját egyéni formáját. H a r s t e i n nyilatkozata után végre remélni lehet, hogy vezetőink a nem nekik való zászlót nem fogják fennen lobogtatni.

NEM OLVASOM

..., hogy az új templomok építését nem egyhanguan határozták el, hanem heves és éles viták előzték azt meg. A zárt falak mögött folytatott tanácskozásokból csak annyi szivárgott ki, hogy *Glückstahl* Samu ellenezte a templomépítést. Pontos adatok híján magam részéről mindig legszivesebben *Glückstahl* Samu nézetét fogadom el, mert tartom őt olyan lu-

cidus elmének, hogy szívesen követhessem. Nem ismerem az általa felsorakoztatott érveket, lehetséges, hogy csak a hely ellen volt kifogása, lehetséges, hogy a költségvetési fedezetet nem találta kielégítőnek azonban annyit, megjegyezhetek, hogy bármily kívánatosnak is tartom az új templomok építését, még sokkalta kívánatosabbnak tartanám, hogy új templomok teremtése helyett előbb új hiveket teremtenének. Hiszen szép dolog az ilyen újonnan épült templom és arra kiválóan alkalmas, hogy márványtáblákat lehessen elhelyezni a falán, de ettől függetlenül nem látom a templomépítés kérdését olyan eminensen fontosnak, hiszen a régi templomok is konganak — az ürességtől. Szívvel kívánom, hogy felépüljön a Bethlen-téren egy új, hatalmas Istenháza, de ha felépül is, mindig megmarad a kérdés: *szüksége van-e valóban, a pesti, háromnapos zsidóságnak új templomra?!*

A Wertheimstein család Biharban

II.

Erre az időre esik az európai híró szemorvosnak a váradi dr. Grosz Frigyesnek a működése. A váradi Biedermayer korszak romantikájának külön vonzó fejezete a váradi istenszemmes ház, a Fő-utcai volt sárga földszintes épület története. Egy ideális

lelkületű, nagy-nagy tudású filantrop dr. Grosz Frigyes fejtett itt ki áldásos működést, kórházat rendezett be szembetegek részére s minden jelentkezőnek segélyére volt csodás tudásával anélkül, hogy bárkitől honoráriumot kért volna. Messziről sereglet-

„ERNST MUZEUM” RIPPL RÓNAI emlékkiállítás kezdődik dec. 16

tek ide a szembajosok és mentek el friss szeme-világukkal. A gyógydíjat csak az fizette, aki akarta. Ebben a nevezetes kórházban a 48-as szabadságharc ideje alatt dr. Grosz Frigyes sebesült honvédtiszteket ápolta a saját költségén. Dr. Grosz Frigyes nemcsak a hozzája zarándokló szembajosokat gyógyította, korát messze meghaladó therapiái tudással, de agitált Európaszerte az ilyen szemkórházak felállítása érdekében. Működése, írásai messze figyelmet keltettek s mikor I. Ferenc József 1856-ban Váradon járt, hosszú időt töltött dr. Grosz Frigyes kórházában és látogatása utáni másnapon a Ferenc József rend nagykeresztjével tüntette ki. Dr. Grosz Frigyes apai nagyapja kiváló vezetőjének dr. Grosz Emil tanárnak. Dr. Grosz Frigyes portréját a magyar kiválóságok pantheonjában a történelmi képcsarnokban helyezték el.

Dr. Grosz Frigyes házának állandó vendége lett Wertheimstein Alfréd, a fiatal bécsi kapitány és ott a hős szobákban, hol a Don Juan híres menüettjét pengette az aranyos falióra, a clavier kottatartóján pedig Chopin kottafejei sűrűztek, ott a Wateau képek és a finom metszésű üvegekkel, valódi bécsi csecsebecsékkel teli vitrinek között egy boldog szerelem szála szövédket a ház szépséges kisasszonya Grósz Mária és Wertheimstein Alfréd között.

A kapitány hitvesévé teszi Máriaát és egy példásan harmonikussá vált családi élet utjára indul vele. Kilép a katonaságtól és sógorának báró Königswarter Móricnak a csabacsüdi birtokát intézi nagy hozzáértéssel.

Pár év múlva megvásárolja a biharmegyei Cséhtelek határában fekvő

4000 kis holdas birtokot, ahol mintagazdaságot rendez be és egy gyönyörű kastélyt építtet. A váradi Ritóók Zsigmond ucca elejére épül fel a Wertheimstein kuria, Wertheimsteinék állandó lakása. A bécsi katonatiszttól lett bihari földbirtokos, egy igazi Ankerschmiedt lovag, nagyszerűen illeszkedik bele új pozíciójába. A bihari zsentri világnak nemes patinás alakja lesz, kit mindenfelől a népszerűség kíséri. A Tiszák, Beöthyek, Szunyoghok, Miskolczyak különleges világában mindig az első helyekre fogadták őt maguk közé a szigorúan exkluzív bihari kurucok. Tisz a Kálmánnak személyes jó barátja lesz, a Tisza gyerekek nála ebédelnek ha berándulnak Gesztről Biharmegye törvényhatósági közgyűlési termében vagy a híres Bihari nemzeti Casinóban egyforma tekintélye van, nemes komolyságáért, nobilitásáért mindenki becsüli, érdekes, arisztokratikus alakját bizonyos nimbusz veszi körül.

Érdekes, hogy rokonsága és egyéb nexusai révén szerzett legszerencsésebb finansziális összeköttetéseit sohasem akarta kihasználni, bank grüdo-lásokba pénzügyi akciókba nem elegyedett, csak gazdasága érdekelte. Biharmegye törvényhatóságában a vármegye lótenyésztési bizottságának volt az elnöke s a megye közgyűlése úgy parentálta el a maga jegyzőkönyvébe, hogy Biharmegye lótenyésztését tudásával és céltudatos irányításával ő alapozta meg és fejlesztette ki.

Külön lapra tartozik Wertheimstein Alfréd törhetetlen ragaszkodása vallásához és fajtájához. A nagyváradi neolog hitközség elöljáróságának mindvégig tagja volt s részt vett a hitközség vallásos, karitativ és kultur-

akcióiban. Gyermekait jó zsidóknak nevelte s beléjük idegezte a hithez való ragaszkodást. Ennek a nevelésnek a következménye, hogy mikor Rotschild Charlesné le szokott jönni Biharba cséhteleki nyaralásra hetenként kétszer-háromszor magához kérteti dr. Kecskeméti Lipót főrabbit, hogy a Rothschild gyerekeket Izrael vallásának tételeire oktassa...

Mikor Wertheimstein Alfréd elvesztette hön szeretett nejét szigoruan ügyelt, hogy a temetés a rituálék pontos betartásával történjék. Maga kereste és kérte fel K u r l ä n d e r R a f a e l n é t, a váradi orthodox zsidóság nagyasszonyát, hogy a halott felöltöztetésénél közreműködjék.

Bensőséges, gyönyörű családi élet folyt a váradi Wertheimstein kurián. Öt leány és két fiu származott a boldog együttléből. A legidősebb Clarisse S t r a s s e r Alfrédnek a híres bécsi bankárnak a neje lett. Rózsika Rothschild Charleshez ment feleségül, dr. W e r t h e i m s t e i n Henrik tartalékos huszárkapitány az egyik biharmegyei járás mintaképen emlegette

tett főszolgabírója volt, W e r t h e i m s t e i n Viktor pedig a Magyar Általános Hitelbank egyik vezető pozíciójában levő tisztviselője.

Pár hét mulva lesz tiz esztendeje, hogy Wertheimstein Alfréd, aki a magyar arisztokráciával is közeli rokonságba került, mert az édesanyja és br. F e j é r v á r i n é, mindketten Biedermann lányok, testvérek voltak, — megszűnt élni. Hetvenöt éves korában dőlt ki szálás, érdekes alakja az élők sorából felejthetlen emléket hagyva maga után Biharmegye magyar zsidósága körében.

Ravatalánál dr. Kecskeméti Lipót úgy parentálta el, hogy Wertheimstein Alfréd nem azért volt ember, mert nemes volt, hanem nemes volt azért, mert ember volt. Egyéniségéből erősen vágott az élet szemébe az ember, a nemes ember, az emberi nemesség, amiben valami magasabb emberi van, valami misztikus felsőség, fénylő, meleg fluidum ami egyéniségéből kiáradt és átcsapott az emberre....

Pásztor Bertalan

A SZOMBAT HIREI

Az Országos Iroda, mikor dr. báró Kohner Adolf és dr. Eulenberg Salamon vezetése alá került, osztatlan bizalmat és általános reményt keltett, hogy most komoly koncepcióju munka kerül sorra. A vezetők egyénisége garantálta, hogy nem azért vállalták a megtisztelő, de nehéz állást, hogy beérkező aktákat pusztán csak adminisztrative el-

intézzék, hanem hogy nem riadnak vissza a nehéz problémák felvetésétől és igyekezni fognak ezeket megoldani. A napi kérdéseken túl foglalkozni fognak a jövő előkészítésével, annak megalapozásával. Nagyon messze menne annak a felsorolása, miért maradt el a multban sok kérdésnek a megbolygatása és miért maradt fenn a munkának

egész dandárja, mely a mostani nemzedék terhét képezi; ezek kérdések sürgős megoldást igényelnek és követelnek. A községi kerületi elnökök f. hó 4.-én tartott ülése, de még inkább az 1929 évi febr. 19.-ére összehívott országos értekezlet lesz hivatva a nagyjelentőségű kérdésekkel foglalkozni, mely munka iránt maradéknélküli bizalommal és várakozással tekint a magyar zsidóság zöme.

A budai izr. hitközség orvosi rendelő intézete hagyományos bálját 1928. évi január hó 26.-án, szombat estére tűzte ki. Az est előkészítésén a rendelő intézet főorvosi kara kettőzött buzgalommal fáradozik, mert az est tiszta jövedelme a jövő év elején megnyitandó szeretetház javára fordíttatik.

Meghívók és jegyek a bálbizottság irodájában: II. Fő-u. 12. I. 8. és II. Batthyány-u. 1. sz. a. kaphatók.

Rotter Zsigmond jubileuma. A Kereskedelmi Csarnok disztermében, szombaton e hó 8.-án este fényes bankett keretében ünnepelte R o t t e r Zsigmond a kereskedői pályán sikerrel eltöltött 40 éves ténykedésének jubileumát.

A napilapok foglalkoztak a bankett előzményeivel; mi tudjuk, hogy Rotter Zsigmond ösmert szerénységénél fogva nem kereste az ünnepeltetést, barátainak és tisztelőinek kérése előtt azonban nem térhetett ki.

A szép keretek között lezajlott banketten képviselve láttuk a Kereskedelmi Ministeriumot, a Székesfővárost, a Kereskedelmi és Iparkamarát, az Omkét, a Lipótvárosi Kaszinót, az Apponyi Poliklinikát és Népházat, egyéb kereskedelmi és ipari érdek-

képviselőket, a szakma kiválóságait, kik mindannyian ékes szavakban méltatták Rotter Zsigmond intakt és korrekt egyéniségét, kereskedői rátermettségét és elismeréssel adóztak azon szolgálatoknak, melyeket az ünnepelt egész életén át, de különösen az 1919 utáni válságos időkben ugy a kereskedelem és ipar érdekében, mint egyéb vonatkozásaiban, teljesített.

De nem láttuk ott hivatalosan képviselve a Pesti Izraelita Hitközséget, pedig annak éveken keresztül lelkes hive és támogatója volt. Mint az adófelszólamló bizottság elnöke, fáradhatatlan munkássága által nagy szolgálatokat teljesített. Nem láttuk ott a Chevra képviselőjét sem. pedig ezen intézmény javára is nagyon sokat dolgozott Rotter Zsigmond. Ellenben jóleső érzéssel olvastuk dr. Hevesi Simon vezető főrabbi ur gyönyörű levelét, melyet az ünnepelthez intézett akihez egyébként régi barátság fűzi. Ez a levél mindenképen pótolja a Hitközség és Chevra mulasztását.

A magunk részéről is kívánjuk, hogy még hosszú időn át élhessen két speciális szenvedélyének:

a munkának és emberbaráti tevékenységének.

Vass miniszter ujpesti diszpolgársága és a felekezeti béke. Ujpest r. t. város közönsége az elmúlt héten Vass József népjóléti minisztert a város diszpolgárává választotta meg. A városi polgári párt nevében Kálmán Ödön dr., ki egyszersmint a hitközség elnöke is, méltatta Vass miniszter érdemeit. Beszéde, melyet a miniszter egyéniségéről, alkotásairól és Ujpest város iránt tanusított figyelmességéről mondott oly nagy hatást váltott ki, hogy Csik József vá-

rosi plébános, orsz. képviselő e beszédbe kapcsolódva a felekezeti béke nemes eredményeinek nyilvánította a megértést, mellyel a város polgársága Vass József diszpolgárságát fogadta és melegen üdvözölte Kálmán Ödönt, mint a felekezeti béke kiváló harcosát, aki ezt a nemes eszmét az újpesti izr. hitközség kebelében, mint annak kiváló elnöke diadalra vitte. Dr. Kálmán Ödönt, ez alkalomból az egész város szeretettel ünnepelte.

Holder József verses könyve. Csudálatos város ez a Pest. A legnagyobb cinizmus, hitetlenség, a mindent fitymáló blazirtságnak ez a metropolist játszó városa, egészen különös, szinte nem közénk való embereket is rejt magában. Embereket, akik valahogy elmaradtak automobil-imádó korunk lihegő tülekedésétől és mult századbr/>illő rajongással, ábrándos álmokat hordoznak a szivükben. Ilyen ember Holder József is, a kiváló és nemzetközi viszonylatban is ismert ifju jiddis költő, aki ahelyett, hogy jól jövedelmező mozi scénáriumokat írna, halk, finom cizelált jiddis dalokba önti bele lelkét, ambicióját, hitét. „Oft singt sich. . . .” cimmal most jelent meg Vilnában, a Mult és Jövő kiadásában egy jiddis verskötetete. Finom, nemesen csendülő, zenélve lejtő sorokban, finom és disztíngvált mondanivalók: ez Holder új verskötetete. Az irodalmi gurman számára külön csemege, annál az egyszerű oknál fogva, hogy bebizonyítja, a nálunk kissé még mindig lenézett jiddis nyelv irodalmiságát. Minden nyelv költői, egyben teremtoi is a nyelvnek, formálói, felfrissítói és ciszolói, de kétszeresen azok a modern, fiatal jiddis költők, akik — köztük Holder is — olyan csudálatos finomságokra teszik képessé a lenézett

gettó-zamatu jiddis nyelvet, hogy a legkényesebb irodalmi fül is örömet találhat benne. Holder József, aki Ady Kosztolányi, Babits és Szép Ernő, valamint Madách-fordításaival a magyar irodalomnak is jelentős szolgálatot tett, ezzel a könyvével bebizonyította azt, hogy a nagy lendülettel feltörő jiddis világirodalomban, egyedül és magányosan, de méltóan képviseli a magyarországi jiddis irodalmat. Az izlésesen kiállított, tipografailag is tökéletes könyv 4 pengőért megrendelhető a „Mult és Jövő” kiadóhivatalában.

Zsidó- és kizgazdapárti közös magyar lista a csehszlovák választáson. A legutóbb lezajlott csehszlovákiai választások alatt képviselőnek választották Stettner Albert bankigazgatót, a volt pozsonyi hitközségi elnök, Stettner Lázár fiát. Jellemző a csehszlovákiai viszonyokra, hogy mandátumbiztosítás céljából a zsidópárt és a magyar kizgazdapárt jónak látta közös listával indulni a küzdelembé és ilyen módon sikerült is egy zsidópárti, — Stettner- és egy kizgazdapárti magyar képviselőnek mandátumot szerezniök.

Vilmos császár fia, feleségül veszi Schwarz József özvegyét. A berlini „Welt am Montag” jelenti, hogy Vilmos császár másodszülött fia, Eitel Frigyes hohenzollerni herceg legközelebb feleségül veszi, a nemrég tragikus hirtelenséggel elhunyt Schwarz József kamaraénekes özvegyét. Schwarz József, mint köztudomásu haláláig jámbor és hithü zsidó volt.

Ujság, Hirlap, Könyv

„Jupiter” Könyvnyomdában

Budapest, VI., Horn Ede ucca 6. sz.

A „Szombat“ üzenetei

B. Zs.-nek Verebély. Kivánságának sajnós nem tehetünk eleget. Magunk sem tudjuk, hogy az ifju főrabbi ur hol fog a közeljövőben felolvasást tartani, mert sajtóirodája nem keres fel bennünket hireivel. Valószínűleg azért, mert tudja, hogy a „Szombat“ kelléktárából hiányzik a — reklámdob.

K. M.-nek. Ön azt kérdezi tőlünk, hogy jesiva-bocher létre beiratkozzék-e a Rabbiszemináriumba?! Nehéz erre felelni. Magam részéről csak annyit mondhatok, hogy néhány évvel ezelőtt, mikor egy neolog ismerősöm azt kérdezte tőlem, hogy milyen pályára adja a fiát, minden ékesszólással rábeszéltem őt, hogy adja be a fiut a szemináriumba, ami azóta már meg is történt. Önnek, azonban mégis kénytelen vagyok azt felelni, hogyha ön jesiva-bocher és továbbra is orthodox akar maradni, akkor jobb, ha nem iratkozik be a szemináriumba.

Ügyvédjelölt, Budapest. Ön kifogásolja azt, hogy a Szombatban túl sok a nagyváradi vonatkozás. Arról igazán nem tehetünk, hogy prof. Ludvig Stein, Frankl Adolf, Rothschild Charlesné, Dési Géza, Tétleni Ármin, Fuchs Mór mind-

annyian váradi származásúak. Sőt váradinak kell tekintenünk Tisza Istvánt, Szilágyi Dezsőt, Tellezky Istvánt, Beöthy Lászlót, Ady Endrét, Kecskeméti Lipótot, Biró Lajost, Halász Lajost és sok más kiválóságot akiknek neveivel e lap hasábjain találkozni fog. Mert azt csak nem róhatjuk fel Nagyvárad hibájául, hogy azoknak a férfiaknak nagyrészét, akikről írni lehet és kell — Várad vallhatja a magáénak?!

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Kiadóhivatal: LÁNYI EMIL
Budapest, Rákóczi-út 20.

Jupiter könyvnyomda [Klein Samu]
Budapest, Horn Ede-utca 6.

Pályázati hirdetmény

A Pesti Chevra Kadisa az általa fentartott Szeretetkórház II. sebészeti osztály főorvosi állására pályázatot hirdet. Pályázók felhivatnak, hogy kérvényüket és okmányaikat születési bizonyítvány, orvosi, doktori és műtősebészeti oklevél, eddigi működésüket igazoló okmányok, a Pesti Chevra Kadisa előljáróságához, VI. Laudonucca 3. 1928. évi december 30-ig adják be.

Sirkő

mélyen leszállított árban

Löwynél, Budán

II., Fő ucca 88 szám (saját ház)

Telefon : Aut. 515-81

KRÁMER ADOLF

FESTŐ ÉS MÁZOLÓ IRODÁJA ÉS MŰHELYE

BUDAPEST, I, LÁGYMÁNYOSI UCCA 4.

TELEFON: JÓZSEF 382-57.

Mindennemü festő és mázoló munka, valamint házaknak külső és belső tatarozása jutányos áron

Értekezni lehet szombat és ünnepnapok kivételével.

Lewandowsky Manfréd berlini főkántor

Sirota Sándor budai főkántor

Klein Éliás újpesti főkántor

stb. héber felvételek

„Homocord“ hanglemezek hallhatók. Kérje minden hangszer és zeneműkereskedésben ezen lemezeket, ugyanott kapható a „Homocord“ új nagy katalogusa is **díjtalanul.**

D' E L S E

MODERN FOTÓ-
MŰVÉSZETI MŰTEREM

BUDAPEST

IV. Kossuth Lajos-utca 8.
félem: Telefon. Aut. 893-12

KOVÁCS LAJOS

SZABÓ

BUDAPEST

VI, Nagymező-utca 22. szám.
(Rádus-Renaissance épület.)

Telefon: Aut. 144-10

Ezelőtt, V. Deák tér 1. szám.

Zsoldos Magántanfolyam

VII. Dohány ucca 84. szám.

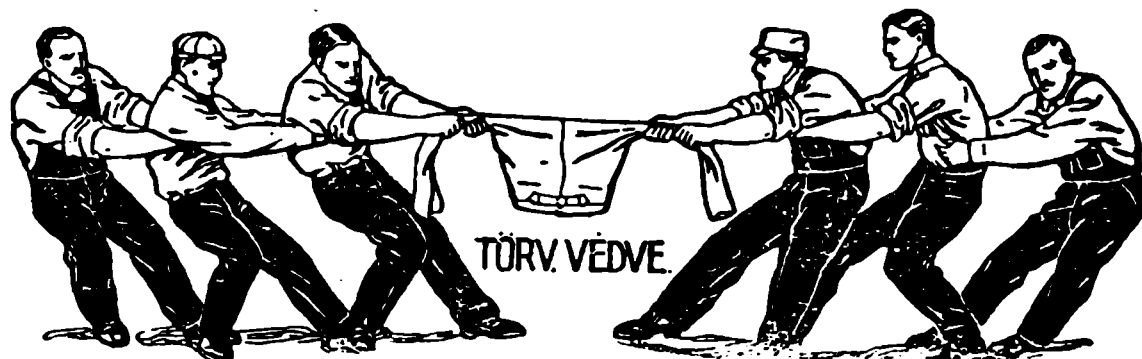
Telefon: József 424—47.

Előkészít polgári és középiskolai magánvizsgákra,

Középiskolai kivonatok, jegyzetek, segéd-
könyvek megrendelhetők.

ÉRETTSÉGIRE

Elszakithatatlan
GUTTMANN RUHÁK
világhirűek !

Rákóczi-ut 16.

A pesti izraelita hitközség
rabbinátusának felügyelete
alatt álló

כשר **KÓSER** כשר

SZALÁMI ÉS FÜSTÖLTHUSÁRUGYÁR R. T.

VII. Dob-utca 10. sz.
Telefon József 426-99.

Lakodalmakra, avatásokra és ünne-
pélyekre különleges felvágottak —
Vidékre naponta csomagszállítás.
Helybeli rendeléseket házhoz
szállítjuk.